

TMMOB Mühendislik, İstihdam ve Ücretlendirme Sempozyumu

22-23 Eylül 2007 - İstanbul

DÜZENLEME KURULU

Hüseyin YEŞİL	TMMOB	
Nail GÜLER	TMMOB	
Baki Remzi SUİÇMEZ	TMMOB	
Selçuk ULUATA	TMMOB	
Erdoğan KARACA	Çevre Mühendisleri	Odası
Semra OCAK	Çevre Mühendisleri	Odası
Seyit ÇANKAYA	Elektrik Mühendisleri	Odası
Ahmet HAMZA	Elektrik Mühendisleri	Odası
Sevilay CAN	Gemi Mühendisleri	Odası
Yücel ERDEM	Gemi Mühendisleri	Odası
Ali Haydar SÜSLÜ	Gıda Mühendisleri	Odası
Aydın DEMİREL	Harita ve Kad. Müh.	Odası
Murat İŞBİLİROĞLU	Harita ve Kad. Müh.	Odası
Savaş KARABULUT	Jeofizik Mühendisleri	Odası
Nejdet ÇUBUK	Kimya Mühendisleri	Odası
Halil KAVAK	Kimya Mühendisleri	Odası
Baran EROĞLU	Maden Mühendisleri	Odası
Ali Ekber ÇAKAR	Makina Mühendisleri	Odası
Doğan ALBAYRAK	Makina Mühendisleri	Odası
Remzi ASLAN	Makina Mühendisleri	Odası
Fatih AVDER	Makina Mühendisleri	Odası
Ramazan BIYIKLI	Makina Mühendisleri	Odası
Sinem ÇALIŞKANER	Makina Mühendisleri	Odası
Gürel ÇELİKEL	Makina Mühendisleri	Odası
İmdat ÇETİNER	Makina Mühendisleri	Odası
Fatih ÇİMEN	Makina Mühendisleri	Odası
M. Bülent DEĞERLİ	Makina Mühendisleri	Odası
Ahmet DERELİ	Makina Mühendisleri	Odası
Özlem DOĞAN	Makina Mühendisleri	Odası
Sedat DURAK	Makina Mühendisleri	Odası
Selçuk GÖNDERMEZ	Makina Mühendisleri	Odası
Erdoğan GÜL	Makina Mühendisleri	Odası
Cengiz GÜLEBAY	Makina Mühendisleri	Odası
Şenol KARACA	Makina Mühendisleri	Odası
Gürcan KARAMANLI	Makina Mühendisleri	Odası
Bayram KARASU	Makina Mühendisleri	Odası
Gültekin KESKİN	Makina Mühendisleri	Odası
Battal KILIÇ	Makina Mühendisleri	Odası
Fatma KOÇAK	Makina Mühendisleri	Odası
Ahmet KORKMAZ	Makina Mühendisleri	Odası

Atrif METE	Makina Mühendisleri Odası
Dinçer METE	Makina Mühendisleri Odası
Önder ÖNER	Makina Mühendisleri Odası
Gurbet ÖRÇEN	Makina Mühendisleri Odası
Ali ÖZDEMİR	Makina Mühendisleri Odası
Bekir Birol ÖZDEMİR	Makina Mühendisleri Odası
Ali PERİ	Makina Mühendisleri Odası
Faruk SEVİM	Makina Mühendisleri Odası
A.Selçuk SOYLU	Makina Mühendisleri Odası
Birhan ŞAHİN	Makina Mühendisleri Odası
Umut Onur ŞAHİN	Makina Mühendisleri Odası
Metin ŞEN	Makina Mühendisleri Odası
Mustafa ŞİMŞEK	Makina Mühendisleri Odası
Bedri TEKİN	Makina Mühendisleri Odası
Yusuf ÜÇÜNCÜ	Makina Mühendisleri Odası
Mustafa YANARTAŞ	Makina Mühendisleri Odası
Nedret YAYLA	Makina Mühendisleri Odası
Hakan YILMAZ	Makina Mühendisleri Odası
Burak ÇEKER	Tekstil Mühendisleri Odası
Cem Egemen ERÇETİN	Tekstil Mühendisleri Odası
Hamdi ARPA	Ziraat Mühendisleri Odası
Erkan ÖRT	Ziraat Mühendisleri Odası

YÜRÜTME KURULU

Bedri TEKİN	Makina Mühendisleri Odası
Metin ŞEN	Makina Mühendisleri Odası
Mustafa ŞİMŞEK	Makina Mühendisleri Odası
Erhan KARAÇAY	Elektrik Mühendisleri Odası
Savaş KARABULUT	Jeofizik Mühendisleri Odası
Ahmet ATALIK	Ziraat Mühendisleri Odası

ETKİNLİK SEKRETERİ

Sema KEBAN, Bülent ÖNTAŞ
(MMO İstanbul Şubesi)

Yazışma Adresi

Katip Mustafa Çelebi Mah. İpek Sk. No:13
34433 Beyoğlu - İSTANBUL
Tel : (212) 444 8 666 - 252 95 00-01 • Faks : (212) 249 86 74
e-posta :istanbul@mmo.org.tr
<http://miu.mmo.org.tr>

AMAÇ

Ücretli ve işsiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları tespit etmek, nedenlerini belirlemek, özlük haklarını tartışmak ve çözüm üretmenin yanı sıra TMMOB'nin örgütlülüğünü yaygınlaştırmak ve derinleştirmek.

Ücretli ve işsiz mühendis, mimar ve şehir plancılarının yaşamını belirleyen ve etkileyen konuların tamamı sempozyum kapsamında değerlendirilmektedir.

BİLDİRİ KONULARI

- Ücretli mühendis, mimarlar ve şehir plancılarının çalışma yaşamını düzenleyen yasalar
- Yabancı mühendis, mimar ve şehir plancılarının çalışma yasası
- Üretim sürecinde ücretli mühendis, mimar ve şehir plancılarının yeri ve toplumsal konumları
- Ücretli mühendis, mimar ve şehir plancılarının çalışma koşulları (mesleki sorumluluk, esnek çalışma, ağırlaşan iş koşulları vb.)
- Ücretli ve işsiz kadın mühendis, mimar ve şehir plancısı olmanın özel problemleri
- İşsizliğin mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları üzerindeki etkileri ve çözüm önerileri
- Ücretli mühendis, mimar ve şehir plancıları ve asgari ücret uygulaması
- Özelleştirmenin ücretli mühendis, mimar ve şehir plancıları üzerindeki etkileri
- Bütçe kanunu, yatırımlar, iş yaratma ve mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları
- Ücretli ve işsiz mühendis, mimar ve şehir plancılarına etkisi açısından küreselleşme ve AB süreci
- Toplumsal öncelikler ve ihtiyaçlar göz önüne alındığında mühendis, mimar ve şehir plancılarının istihdamı ve TMMOB'nin görevleri
- Mühendis, mimar ve şehir plancıları mücadele süreci, TMMOB ve diğer örgütlenmeler

PROGRAM

22 EYLÜL 2007 CUMARTESİ - I. GÜN

AÇIŞ KONUŞMALARI

Tevfik PEKER (MMO İstanbul Şube)
Emin KORAMAZ (MMO Yönetim Kurulu Başkanı)
Mehmet SOĞANCI (TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)
İsmail Hakkı TOMBUL (KESK)
Prof. Dr. Nergis ERDOĞAN (TTB)
Musa ÇAM (DİSK)

I. OTURUM : Çalışma Yaşamında Ücretli, İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları

Oturum Başkanı: Bedri TEKİN (Sempozyum Yürütme Kurulu Üyesi)

Üretim Sürecinde Ücretli, İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Yeri ve Toplumsal Konuları

Yavuz BAYÜLKEN (Makina Mühendisi)

Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Çalışma Koşulları

Ahmet ÖNCÜ (Sabancı Üniversitesi)

Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Ücret ve Asgari Ücret Uygulamaları

Aziz KONUKMAN (Gazi Üniversitesi)

II. OTURUM : Mühendislik, Mimarlık, Şehir Plancılığında Çalışma Yaşamını Düzenleyen Yasalar

Oturum Başkanı : Ahmet ATALIK (Sempozyum Yürütme Kurulu Üyesi)

TMMOB Yabancı Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları İstihdam ve Çalışma İzinlerinin Yasallığı

Nurten Çağlar YAKIŞ (TMMOB Hukuk Birimi)

Kamuda Çalışan Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Hukuki Statüsü ve Sorunları

Hayati KÜÇÜK (TMMOB Hukuk Birimi)

Meslek Alanlarını Belirleyen Hukuki Düzenlemeler

Remzi SÖNMEZ (TMMOB Çalışma Grubu)

4857 Sayılı İş Kanunu

Murat ÖZVERİ (Avukat - Kocaeli Selüloz İş Sendikası)

Soru - Cevap

23 EYLÜL 2007 PAZAR – II. GÜN

III. OTURUM : Sempozyum Bölge Toplantıları

Oturum Başkan : Mustafa ŞİMŞEK (Sempozyum Düzenleme Kurulu Üyesi)

Kocaeli Bölge Toplantısı Sunumu
Adana Bölge Toplantısı Sunumu
Trabzon Bölge Toplantısı Sunumu
Diyarbakır Bölge Toplantısı Sunumu
İzmir Bölge Toplantısı Sunumu
İstanbul Bölge Toplantısı Sunumu
Zonguldak Bölge Toplantısı Sunumu
Ankara Bölge Toplantısı Sunumu

IV. OTURUM : Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Örgütlenmesinde Odalar, TMMOB ve Sendikalar

Oturum Başkanı : Tevfik PEKER (MMO İstanbul Şube Başkanı)

ODA SUNUMLARI

Petek ATAMAN (Gıda Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)
Uğur GÖNÜLLALAN (Jeofizik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)
Hasan KÜÇÜK (Kimya Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)
Mehmet TORUN (Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)
Ali Ekber ÇAKAR (Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi)
Gökhan GÜNAYDIN (Ziraat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)
Abdurrahman DAŞDEMİR (KESK)

Soru-Cevap

V. OTURUM : Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Forumu

Sempozyum Forum Divanı

SONUÇ BİLDİRGESİ

Ücretli ve işsiz mühendis ve mimarların çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları ve nedenlerini belirlemek, özlük haklarını tartışmak ve çözüm üretmek, TMMOB örgütülüğünü yaygınlaştırmak amacıyla TMMOB adına Makina Mühendisleri Odası tarafından İstanbul Şube yürütücülüğünde düzenlenen “TMMOB Mühendislik, İstihdam ve Ücretlendirme Sempozyumu” 489 mühendis, mimar ve şehir plancısının katılımıyla 22–23 Eylül 2007 tarihlerinde İstanbul’da Yıldız Teknik Üniversitesi Oditoryumu’nda gerçekleştirilmiştir. Sempozyum açılış konuşmaları TMMOB MMO İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Tefik Peker, TMMOB MMO Yönetim Kurulu Başkanı Emin Koramaz, TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı, KESK Genel Başkanı Dr. İsmail Hakkı Tombul, TTB adına Prof. Dr. Nergis Erdoğan ve DİSK Genel Sekreteri Musa Çam tarafından yapılmıştır. Sempozyumda, “Çalışma Yaşamında Ücretli, İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları”, “Mühendislik, Mimarlık, Şehir Plancılığında Çalışma Yaşamını Düzenleyen Yasalar”, “Sempozyum Bölge Toplantıları”, “İşsiz ve Ücretli Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Örgütlenmesinde Odalar ve TMMOB ve Sendikalar” ile “Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Forumu” başlıklı oturumlar gerçekleştirilmiştir.

Sempozyum öncesinde Kocaeli, Adana, Trabzon, İzmir, Diyarbakır, İstanbul, Zonguldak ve Ankara’da bölge toplantıları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca İstanbul’da “Kadın Mühendislerin Sorunları” konulu bir panel gerçekleştirilmiş ve bu toplantıların sonuçları sempozyumda sunulmuştur. Sempozyumda sunulan bildirimler, yapılan tartışmalar ve öneriler doğrultusunda aşağıdaki tespit ve çözüm önerileri kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Sermayenin sınırsız hareketliliğini ifade eden kapitalist küreselleşme çağında sermaye, yaşamın bütün alanlarında egemenleşiyor. Bu süreçte ülkemiz, uluslararası sermayenin küresel istemlerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar tüm alanlarda yapısal bir dönüşüm programına tabi tutulmaktadır. Uluslararası sermaye çevrelerinin çıkarları doğrultusunda ve ayrıca AB ile uyum adı altında sunulan bu dönüşümden; kentlerimiz, köylerimiz, yaşam çevrelerimiz, tüm yaşamımızın yanı sıra mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı uygulamaları, mühendislerin sosyal konum ve koşulları da doğrudan olumsuz biçimde etkilenmekte, meslek uygulama alanlarımız gün geçtikçe daraltılmaktadır.

Bu durumun somut göstergeleri; nitelikli, hatta yüksek nitelikli işgücü olarak insan yaşamının her aşamasından sorumlu olan mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığının hızla işlevsizleştirilmesidir. Bilim, akıl ve mesleki birikim dışlanarak yaşam alanları, çevreleri ve kaynaklarının tahrip edilmesidir. İşlevsizleştirilen meslek insanların hızla işsizleşmesi, ücretli mühendislerin toplum içindeki konumunu yitirmesi, kimliksizleşmesi ve yoksullukla baş başa bırakılmasıdır.

Mesleki birikimlerinden yola çıkarak ülke ve toplum sorunlarına da çözüm arayan mühendis, mimar ve şehir plancılarının çalışma yaşamında önemli sorunları bulunmaktadır. İş güvencesine sahip olmak, çalışma koşullarının giderek ağırlaşması, yetersiz ücret, işsizlik tehlikesi, sigortasız çalıştırılma, insan onuruna yaraşır emeklilik sürecini yaşayamama ve cinsiyet ayrımcılığı bunlardan bazılarıdır.

Oysa son Hükümet Programında da gördüğümüz gibi “büyüme” masallarıyla pembe tablolar sunulmaktadır. Ancak bu “büyüme” hangi sektörlerde olmuştur? Toplumun geniş katmanlarını nasıl etkilemiştir? Bu konulara ilişkin bir açıklama yapılmamaktadır. İşçinin, memurun, esnafın, çeşitli meslek gruplarının, çiftçinin reel geliri ne ölçüde artmıştır? Bu görmezden gelinmektedir. Büyüme rantçının, ithalatçının, büyük sermayenin, tekellerin ve vurguncunun büyümesidir. Zira istihdam azalmış, işsizlik

artmış, çalışanların reel gelirleri yerinde saymıştır. Yoksulluk sınırındaki 15 milyon insan ile 5,6 milyon işsiz görmezden gelinmektedir.

Son on yıl içinde imalat sanayiinin üretim endeksi ortalama artış oranı % 3,6'dır. Sanayideki üretim artışına ve kapasite kullanım oranının % 77 oranında artışına karşın istihdam düzeyi belirgin bir düşüş göstermektedir.

Bugün ülkemizde eğitimli işsizlik oranı resmi rakamlara göre % 20'ye yakındır. Mühendislik eğitimi alanların neredeyse dörtte biri meslek dışı işlerde çalışıyor ya da işsizdir. Meslek alanlarımızda işsizlik yaklaşık olarak % 25'ler seviyesine ulaşmıştır. Çalışan üyelerimizin yaklaşık % 75'i yoksulluk sınırının altında ücret almakta, önemli bir kesimi de meslek dışı alanlarda çalışmaktadırlar. TMMOB genelinde yeni mezun olan meslektaşlarımızın % 32,5'i mezuniyetlerinden sonra bir yıl içinde iş bulamamaktadırlar, iki yıl içinde iş bulamayanlar % 22,4 olup, kronik işsiz oranı % 18,5'dir. Deneyimli mühendislerde ise bu oran ilk on meslek yılından sonra artmakta, iş değiştiren bir mühendis, daha düşük ücrete razı olmaktadır. 25–45 yaş arası mühendislerde işsizlik oranı % 20,6'dır. 45–60 yaş arasında ise bu oran % 30,5'e çıkmakta olup, meslek dışı alanlarda çalışanların toplama oranı %19,8'dir. Bunlar kayıtlara geçmiş bilinen işsizlik rakamları olup, kayıtlara geçmeyen bir o kadar daha mühendis bulunmaktadır.

KOBİ'lerde çalışan mühendis sayısı oldukça düşük olup, Hükümet Programında da dile getirilen “verimlilik” adı altında daha da azaltılmıştır. Türkiye'deki işletmelerin büyük bir bölümünü oluşturan 200.000'i aşkın küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşlarında hâlâ mühendis istihdam geleneği oluşturulamamıştır. Sanayi KOBİ'lerinin % 46,5'inde mühendis istihdamı yapılmamakta, yalnızca % 22,3'ünde bir mühendis çalıştırılmaktadır. Bu durum küresel rekabet koşullarında zorlu bir mücadele veren KOBİ'lerin taşeronlaşmasını hızlandırmaktadır.

Mühendislerin, sanayi katma değeri içindeki ücretlerinin toplam içindeki payı % 35,2 oranında azalmıştır. Yani bir diğer deyişle mühendisler katma değerden daha az pay almaktadırlar ve görece on yıl içinde yoksullaşmışlardır. Mühendislik ücretleri, geçim standartları endeksine göre son on yıl içinde % 56,8 oranında düşmüştür. Sempozyumda kadın meslektaşlarımızın genel sorunları yanında cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanan sorunlarına da özel bir vurgu yapılmıştır. İstihdam olanaklarının daralması kadınlarla erkekler arasındaki işsizlik uçurumunu daha da derinleştirmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de iş piyasasında cinsiyet ayrımcılığı hayli yaygındır. Kadın mühendis, mimar ve şehir plancısı üyelerimiz istihdam olanakları açısından iki kere daha sıkıntılıdır.

Kadının meslek yaşamında karşılaştığı ayrımcılık dört ana başlık altında tanımlanabilir. İşe ilk girişte karşılaşılan problemler, kadınların belli işlere yönlendirilmesinden başlayarak, iş görüşmelerinde neden mühendis ya da mimar olduğunun sorgulanması gibi konular; çalışma koşulları, ücretler, izinler, sosyal haklar gibi konularda yaşanan problemler; kariyer ya da mesleki eğitim olanaklarına ilişkin karşılaşılan zorluklar ve son olarak işyerlerinde özellikle kadınların daha fazla maruz kaldığı yıldırımlar, cinsel tacizler çok yaygındır.

Eğitim alanında ise istihdam boyutu düşünülmeden, insan gücü planlaması, gerekli altyapı ve eğitim kadrosu göz önüne alınmadan politik ve ticari tercihler sonucu meslek alanlarımıza ilişkin yeni bölüm ve fakültelerin açılmasına da devam edilmekte ve eğitim hizmetlerinin kalitesinde de büyük farklılıklar bulunmaktadır.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nda, yükseköğretimde verilmekte olan eğitimin ulusal ya da

uluslararası objektif ölçütlere göre denetlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi için yapılması gereken işlemlere ait açık bir düzenleme mevcut değildir.

Üretimden kopuk, plansız bir anlayışla oluşturulan bu bölümlerden mezun olan mühendis ve mimarların çoğunun hangi iş sektöründe, hangi konularda, hangi düzeyde istihdam edileceği bile düşünülmemektedir. Yetki ve sorumluluklarını belirten yasal düzenlemeler oldukça yetersizdir.

Çalışma yaşamında bir “meslek insanı” olarak var olmak giderek daha az değer görmektedir. Çoğu kez de o mesleğin gerektirdiği hizmetlerde, gerekli ve yeterli eğitimi bulunmayanlar çalıştırılmaktadır. Hatta bu durum belli zorunluluklar dışında bir eğilim olmaya başlamaktadır. İstihdamı giderek niteliksizleştiren bu akıldışı durumun; kamu-toplum yararı ve geleceği açısından derhal durdurulması gerekmektedir.

Aynı şekilde mesleki yetki ve sorumluluklarımızın önemli bir bölümü, Tekniker, Teknisyen ve Yüksek Teknik Öğretmenler tarafından kullanılmak istenmektedir. Siyasi kesimler daha fazla oy toplama adına bilim dışı bu yaklaşımlara yeşil ışık yakmakta, yasal zemin hazırlamaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin dünyada eşi benzeri görülmeyen bir teslimiyet ile 1995 yılında imzaladığı Dünya Ticaret Örgütü kapsamındaki Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ile mühendislik hizmetleri neredeyse tek taraflı olarak uluslararası sermayeye yeni pazarlar olarak sunulmaktadır. Birçok AB ülkesi mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımına çekince ve özel hükümler koyarken ülkemiz anlaşmayı koşulsuz olarak imzalamıştır.

Bir yandan da TBMM'nin gündeminde bulunan “Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ile yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan denklik belgesi kaldırılmakta, yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB'nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir.

Özel sektörde olsun, kamuda olsun çeşitli baskılarla çalıştırılan meslek insanlarının görev tanımlarının hukuki güvenceye kavuşturulması; mesleki kimliğin korunması ve geliştirilmesi zorunluluktur.

İşte bu noktada mesleklerimizi düzenleyici, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı birikim ve uygulamalarını geliştirici yönetmelik, mevzuat ve mesleki denetimlerimiz son derece önem taşımaktadır. Uygulanan politikaların ülkemiz ve mesleğimiz aleyhine olan temel çizgilerine karşı çıkmak ve bir mesleki yeterlilik ve yetkinlik düzeyi tutturmak, uluslararası tanınırlık alanında adımlar atmak durumundayız. Mühendis, mimar, şehir plancısının emeğinin, birikimin ve mesleklerinin korunması en başta gelen görevler arasında benimsenmelidir.

Sempozyumumuz bu belirlemelerden hareketle aşağıdaki önerileri Odalarımız ve kamuoyunun dikkatine sunmaktadır.

Sosyal Sigortalar, Genel Sağlık Sigortası yasaları ile tüm yurttaşların sosyal güvence hakkı “mezarda emekliliğe”, sağlık hakkı “paran kadar sağlığa” indirgenmekte; olumsuz emek piyasası koşullarında, çoğu kez zaten güvencesiz bir biçimde çalıştırılan mühendis, mimar ve şehir plancılarının bu değişikliklerle geleceğe ilişkin hiçbir umudu kalmamaktadır. Bu nedenle sosyal devletin yeniden kurumlaşması ve sosyal güvence mekanizmalarının yeniden örgütlenmesi bir zorunluluktur.

Kamuda ve yerel yönetimlerde çifte standart oluşturan “sözleşmeli” uygulaması ve buna bağlı ola-

rak özel sektörde ve kamuda ücret dengesizlikleri ve aynı hizmet üretiminde farklı statülerde ve farklı ücretlerle çalıştırma derhal ortadan kaldırılmalıdır. Ücretli çalışanlar açısından mesleki hizmet normlarının belirlenmesi ve uygulanması konusundaki çalışmalar TMMOB ve bağlı Odaların yönlendirmesiyle yapılmalıdır. Bu anlamda kamuda idari vesayet altında mesleki hizmet üretiminde yaşanan güçlükler nedeniyle, kadro görev tanımları, mesleki eğitime, uzmanlıklara, deneyim ve bilgi birikimine saygı temelinde düzenlenmeli, çoğu kez bir sürgün tehdidi olan uygulamalara derhal son verilmelidir. TMMOB üyelerinden 70.000'e yakın mühendis, mimar ve şehir plancısı, kamuda çalışmaktadır. Ancak bu önemli kesimin, toplu sözleşme ve grevi de içeren sendikal hakları; uluslararası normlara uygun olmayan bir biçimde engellenmektedir. Özel sektörde ise parçalı bir biçimde istihdam edilen ücretli çalışan mühendis, mimar ve plançıların çok az bir kısmı, ancak büyük işyerlerinde sendikal örgütlenmeler içinde yer alabilmektedir. Kamuda ve özel sektörde çalışan mühendis, mimar ve plançıların uluslararası hukuka uygun grevli- toplu sözleşmeli sendikal hakların kullanımı mutlaka sağlanmalıdır. Kamuda çalışan mühendis, mimar ve plançıların ücretleri diğer tüm kamu çalışanları da dahil derhal insanca yaşanabilecek bir düzeye çıkarılmalıdır.

Kendi işsizlik krizini çözmeye çalışan gelişmiş ülkelerin yönlendirdiği uluslararası nitelikli emek pazarı, giderek ülkemiz meslek insanlarına daha kapalı hale gelmektedir. Bu nedenle, bir yandan bu sürece ciddi bir direniş göstermek, diğer yandan da ülkemiz insan kaynaklarının heba olmamasını sağlayacak politikaların meslek alanlarında örülmesini sağlayacak adımları hızla atmak gerekiyor. Uluslararası gelişmeler bu gereklilik temelinde değerlendirilmeli; mühendis, mimar ve şehir plançıları için kamu ve özel sektörde çağdaş yaşamın gerektirdiği yeni istihdam alanları yaratılmalıdır.

Tüm toplumsal yaşamın ve dolayısıyla çalışma yaşamının da yarısını oluşturan kadınlar için çalışma yaşamında eşitlik sağlanmalıdır. Kadın mühendisler toplumsal yaşamın her alanında ve çalışma yaşamında da erkeklerle eşit oranda temsil edilmelidir. Eşitsizlik, ayrımcılık ve yoksulluğun küreselleşerek derinleştiği dünyamızda istikrar politikaları adı altında dayatılan özelleştirmeler, kamu harcamalarının daraltılması ve örgütsüzleştirmeye karşı mücadelenin kadınların kurtuluşu mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olduğu öne çıkarılmalıdır.

Daha fazla kâr mantığıyla kadın emeğinin üretimi içinde değersizleştirilmesinin aileye destek olarak algılanmasına sebep olan sisteme karşı mücadele genişletilmelidir. Kadınların çalışma hayatına katılabilmesi için geleneksel aile yapısı eşitlikçi ilişkilerle yenilenmelidir. TMMOB, yetersiz olan eğitim sisteminden sadece diploma sahibi olarak mezun olan, mesleğinin gerektirdiği donanımları eksik ve yetersiz olan üyelerinin bilgi ve becerilerini arttırmak için meslek içi eğitim ve belgelendirme çalışmalarını daha örgütlü ve etkin bir şekilde yapmalıdır. Bu hizmetler tüm gelişmiş ülkelerde Meslek Odaları kanalı ile yürütülmektedir. Bu husus, ülkemizde Odalarımız tarafından eksiksiz olarak gerçekleştirilmelidir.

Meslek içi eğitimler yanı sıra mühendislerin mühendislik tasarımı, AR-GE ve akreditasyon konularında yetkinleşmeleri açısından Odalarımıza büyük görevler düşmektedir. Çok sayıda nitelsiz mühendis yetiştirecek donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülke ihtiyaçlarını gözeten yeterli eğitim kadrosu ve kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. altyapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturmak, bugüne kadar açılmış bulunan üniversitelerin kalite düzeyini artırmak ve aralarındaki eşitsizliği ortadan kaldırmak, eksik altyapılarını tamamlamak, eğitimde kalite standartlarını oluşturarak mühendislik bölümlerinin kalitesini bu kriterlere göre denetlemek, ülkemizde verilen lisans diplomalarının uluslararası düzeyde tanınmasını sağlamak, lisans eğitimini meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklemek yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Odalarımızın kapsadığı disiplinlere ilişkin bölümlerin açılması ve kontenjanlarının belirlenmesi karar süreçlerinde TMMOB ve Odalarımız mutlaka yer almalıdır. Bu çerçevede Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa, YÖK Yasası ve TMMOB Yasasında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Odalarımızda, kapsadığımız mühendislik disiplinleri, meslek ve uzmanlıklara ilişkin “Meslek Dalı Ana Komisyonları”, Şubelerde ise “Meslek Komisyonları” oluşturulmalıdır. “İş Güvenliği Mühendisliği”nde olduğu gibi, birçok alanda mühendis olmayan teknik elemanların mühendislerin önüne geçirilmesi çalışmalarına karşı bugüne kadar olduğu gibi hukuki mücadele ve ayrıca kamuoyu oluşturma çalışmaları yapılmalıdır.

Mühendisler için belirlenen asgari ücret seviyesinin uygulanması yönünde kamu ve özel sektör nezdinde basınç oluşturulmalı, asgari ücret belirleme uygulaması yapmayan Odalarımız bu konuyu mutlaka gündemlerine almalıdırlar. Yasadışı unvan/yetki kullanımının engellenmesi için mesleki denetim ve mesleki cezalar hızlı biçimde uygulanmalıdır. Meslek alanlarımızdaki sektörlerde mühendis, mimar şehir plancısı istihdamına yönelik çok yönlü özel çalışmalar yapılmalıdır. Odalar meslektaşlarına yeni iş alanlarının açılması için aktif rol üstlenmeli ve tüm Odalar gerekli teknik ve altyapılarını oluşturarak siyasal iktidarları zorlamalıdırlar. Kamu ve yerel yönetimlerde gerek duyulan teknik personel gereksiniminin karşılanması için gerekirse tek tek kuruluşlar ve sektörler nezdinde istihdam gereksinim örnekleme çalışmalarına yönelinmelidir.

Siyasi iktidarlar istihdam ve atamalarda mesleki, bilimsel–teknik kriterleri esas almalı, çalışma yaşamını kötürümleştiren siyasi kadrolaşmayı durdurmalıdırlar. Ücretli mühendislerin iş yaşamında karşılaştıkları mağduriyetlere karşı yapılacak çalışmalar kapsamında hukuksal destek ve bunun güçlü kılınması için özel birleşmelere yönelinmelidir.

Odalar ilgili sektör temsilci ve örgütleriyle bir araya gelmeli, meslek alanlarıyla ilgili sorunları masaya yatırarak sektör temsilcilerine mesleki ve sosyal gereklilikleri anımsatmalı ve birlikte çözüm yolları aranmalıdır. Mesleklerin gerektirdiği hizmetler dışında çalıştırılmaya karşı hukuksal mücadele yürütülmelidir.

Odalarımız bünyesinde işsiz üyelere yönelik iş bulma olanakları yaratan birimler kurulmalı ve bu birimlerin Odalar bünyesinde merkezleşmesi sağlanmalı, işsiz üyelerin sorunlarının takibi yapılmalıdır. Üyelere iş bulma süreci, aynı zamanda kopmaz bir örgütlülük bağı kurma olarak anlaşılmalı ve bu birimlerde bu özelliklere sahip personel istihdam edilmelidir.

Uluslararası kaynaklı bazı projelerde uygulanan “kilit personel” uygulamasında yabancı mühendis-mimara öncelik verilmesi vb. sömürgeci mantığa karşı çıkılmalıdır.

Meslek alanlarımızı ortadan kaldıran, mühendisliği yok sayan, kazanılmış tüm haklarımızı elimizden almaya yönelik çıkarılan ve çıkartılmaya çalışılan yasa ve yönetmeliklerin takibini yapabilmesi için Odalarca bir tarama ekibi oluşturulmalı ve bu süreçlere zamanında, daha hızlı ve etkin müdahalelerin yapılması sağlanmalıdır.

Emekli üyelerimizin çalışmak zorunda kalmasının, genç mühendisler nezdinde ücret düşüklüğüne yol açıcı tarzda kullanımını engellemeye yönelik kamuoyu çalışmaları yapılmalıdır.

Mühendis, mimar ve şehir plancılarının kamu ve özel sektörde fikri haklarının yok sayılmaması ve güvenceye alınması gerekmektedir. Zira dışa bağımlı ve taşeronlaştırıcı uygulamalara karşı ücretli

çalışanları da içerecek şekilde mühendis, mimar ve şehir plancılarının fikri hakları tanınmalı ve hukuki korumaya alınmalıdır.

AB sürecinde serbest dolaşımın gündeme gelen düzenlemeler arasında, mesleki yeterlilik, mesleki eğitim, unvan/yetki kullanımı, sürekli mesleki gelişim, mesleki hizmet sigortası, stajla ön deneyimle ilgili birçok yasal değişiklik söz konusudur. Bu kapsamdaki değişikliklerin 2010 yılına kadar gerçekleşmesi için ülkemiz lehine ciddi bir altyapı bulunmamakta ve meslek alanlarımıza yapılan mevcut müdahalelerden ülkemiz aleyhine sonuçlar vereceği anlaşılmaktadır. Ülkemiz mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı birikiminden bağımsız ve ona karşı yapılan ve yapılacak olan bu düzenlemeler, hizmetlerin yabancılaşması sürecini hızlandıracaktır. Bu sürece karşı çok örgütlü bir tarzda mücadele edilmelidir.

TMMOB küresel sermayenin ve başını ABD'nin çektiği emperyalist yapılanmaların dünyayı sınırsız ve engelsiz bir sömürü alanı haline getirdiği, ulus devletlerin kendi geleceğini planlama işlevlerinden arındırıldığı, sosyal devlet anlayışının tasfiye edildiği, ülkemizi IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarının yönetir hale geldiği bu dönemde TMMOB çatısı altında, diğer meslek örgütleri ve sendikalarla birlikte emekçi halkın safında yer almıştır. TMMOB ülkemizdeki toplumsal mücadelelerin önemli bir ayağının sendikalar olduğunu bilmekte ve örgütlenmelerine katkı, dayanışma ve mücadele birliği içinde bulunmaktadır.

TMMOB sendikalaşmaya ilişkin olarak “işyeri sendikacılığı” ve “meslek sendikacılığı” gibi yaklaşımları doğru bulmamakta, “işkolu sendikalaşması” ekseninde çalışanların ortak örgütlülüğünü savunmakta ve üyelerini bu kapsamda ilgili sendikalara üye olmaya çağırılmaktadır. Bu kapsamda Odalarımız, kendi örgütlülükleri yanı sıra üyelerinin ilgili sendikalara üye olmasını da aktif bir şekilde desteklemelidir. Üyelerimizin sorunlarının önemli bir kısmını çözecek platformun ilgili iş kolundaki sendikası olduğu bilince çıkarılması, sendikalaşma bilinci oluşturulmalıdır.

Emeğini satan mühendis, mimar, şehir plancısı; emek hareketinin “mühendis, mimar, şehir plancısı kimliği” ile bir bileşenidir. Bunu hepimiz ve sendikal alandaki dostlarımız da benimsemek durumundadır. Objektif konum farklılıkları yanı sıra düzenin koyduğu yabancılaştırıcı etkileri yıkmak için gerekirse eğitsel boyuttan başlayarak özel çalışmalar yapılmalıdır. Sendikalı olma ile örgütlü mücadeleyi seçme arasındaki ayırım ortadan kaldırılmalıdır. Sendikalar ilgili oldukları sınıfsal alanı bütünüyle kapsamaya yönelmelidir. Çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve temel haklardan mühendis, mimar ve şehir plancılarının yararlanabilmesi için meslek odaları ve sendikalar ortak mücadele programları oluşturmalı ve bu doğrultuda mücadele edilmelidir.

Çalışma şartlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Haftalık 45, uygulamada 50 saati aşan çalışma süreleri düşürülmelidir. Çalışma sürelerinin tam ücretten geriye düşülmesinin düşürülmesi, işsizlik sigortasının daha işlevli hale getirilmesi vb. sosyal hakların kazanımı ve geliştirilmesi için ortak hedefler doğrultusunda çalışmalar yürütülmelidir. Fazla mesai ücreti uygulamasının geçerli kılınması için mücadele edilmelidir. Esnek üretim ve esnek istihdam modellerine karşı çıkılıp, iş güvenceli tam istihdama dayalı istihdam politikaları yönünde zorlama yapılmalıdır. Genel asgari ücret yoksulluk sınırının üstüne çekilmelidir. Sendikal hak ve yasalar, İş Yasası, Devlet Memurları Yasası ve diğer ilgili yasaları uluslararası sözleşmelere uygun hale getirecek düzenlemelerin yapılması yönünde birlikte mücadele gündeme alınmalıdır.

1998 yılında yapılan bir TMMOB araştırmasına göre özel sektörde çalışan ücretli mimar- mühendislerin % 28,7'si sendika olan bir işyerinde çalışmakta, ancak bu kesimdeki sendika üyesi mimar-

mühendislerin oranı % 0,5'te kalmaktadır. Kamu dahil toplamda ise genel sendikalaşma oranı % 46,6 iken mimar ve mühendislerde bu oran % 11,7 idi. 1990 sonrası toplu sözleşmelerde kapsam dışı personel uygulamasıyla bu durum yaygınlaşmıştır. Mühendis ve teknik elemanların sendikalara üyeliklerini işlevsiz kılan bütün düzenlemeler iptal edilmelidir.

Sonuç olarak; kapitalist küreselleşmenin emeği baskı altına alan stratejilerine karşı istihdam bir hak olarak kabul edilmeli, çalışma saatleri azaltılmalı ve çalışmanın doğayı ve çevreyi tahribatı en aza indirilmelidir. Her türlü ayrımcılığa son verilmelidir. Fırsat eşitliği değil eşitliğin kendisi bir değer olarak kabul edilmelidir. Grevli toplu sözleşmeli sendikal haklar tüm çalışanlara sağlamalıdır. Sanayileşme, kalkınma ve büyüme, istihdam ve refah sağlanacak ise mutlaka kamu yararına bir yatırım ve üretim planlaması yapılmalı, yıllardır tek yanlı uygulanan, IMF'ye ve Dünya Bankası'na teslim edilen ekonomi politikalarına derhal son verilmelidir.

TMMOB yeniden ve yeniden, kalkınan büyüyen ve sanayileşen bir Türkiye talebini dile getirmektedir. Yatırımlar artırılmalı, özelleştirme uygulamalarıyla devletin küçültülmesi saplantısından vazgeçilmelidir. Eksenine insanların mutluluk ve refahını, sosyal devlet anlayışını oturtan, bilim ve teknoloji politikalarına dayalı bir sanayileşme ve kalkınma planı uygulamaya konmalıdır.

Gelecek hem ülkemiz mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı hizmetleri açısından, hem de mühendis, mimar ve şehir plancıları açısından kaygı vericidir.

Biz sorunlarımızın kapitalist küreselleşmenin neoliberal ekonomik düzeninden kaynaklı olduğunu ve giderek ağırlaşaacağını biliyoruz. Bunların çözümü sadece talep etmekten geçmez, bunlar için mücadele etmek gereklidir. Şimdi tam da, eşit, özgür, demokratik bir Türkiye talebini yükseltme ve bunun için mücadele etme zamanıdır.

Herkes bilmelidir ki; TMMOB, emekten ve halktan yana olan dost örgütlerle birlikte korkmadan, sinmeden, geri adım atmadan temel hak ve özgürlüklere sahip çıkmaya devam edecektir.